

Flugten til Færøerne med E 294 Hoyvik

Af J. Joensen oversat fra færøsk af Karl Johan Joensen

Under Anden Verdenskrig, hvor Danmark var besat af den tyske besættelsesmagt 1940-45, var Færøerne okkuperet af briterne. Tyske bombemaskiner og ubåde sænkede så mange færøske skibe under krigen, at der blev mangel på skibe på Færøerne, og mange færinger blev derfor glædeligt overraskede, da den 43 tons store Esbjergkutter E 294, Hoyvik, sås ved havnemolen i Thorshavn den 11. december 1943. Hoyvik viste sig at være det eneste skib, som kom fra Danmark mellem den 9. april 1940 og den 27. juni 1945.

Havnemesteren gik ud på molen for at hilse på denne mærkelige kutter, som var kommet ind fra havet. Der var ingen flag i masten og de nationalitetsflag, som på den tid skulle være påmalet skibssiden, var blevet malet over undervejs på turen. Fra molen råbte havnemesteren til skibet og spurgte, hvem de var, og hvorfra de kom, og der blev svaret igen på færøsk: »Det er Johan fra Hoyvik. Vi kommer fra Esbjerg«.

Johan Simonsen var født og opvokset i Hoyvik i nærheden af Thorshavn på Færøerne. Som næsten alle færinger var han opvokset ved fiskeriet. Efter at have taget styrmandseksamen ville han, som så mange andre landsmænd, ud at sejle som styrmand på de store have. Han rejste fra Færøerne til Danmark før Anden Verdenskrigs udbrud i 1939, og han fik hyre på en kuldamer, der

sejlede mellem Danmark og England. Ved krigsudbruddet blev denne sejlads imidlertid stoppet, og Johan, som ikke var uvant med fiskeriet hjemmefra, rejste nu til Frederikshavn, hvor han fiskede en tid. Senere rejste han til Esbjerg, hvor han beskæftigede sig med snurrevodsfiskeri.

Johan Simonsen havde kone og fire børn hjemme på Færøerne, og ved krigsudbruddet måtte han se i øjnene, at han ikke fik dem at se foreløbig.

Efter den tyske besættelse af Danmark den 9. april 1940 købte Johan en 19 tons stor fiskekutter, Greta, som han fiskede med fra Esbjerg. Han ønskede at sejle til Færøerne med denne kutter, og han forespurgte de danske myndigheder, om det var muligt, og udenrigsministeriet meddelte ham, at det var det ikke. Johan havde derfor planer om at snige sig bort med kutteren. På grund af de tyske kystvagter måtte det ske om vinteren, hvor nætterne var lange, men han syntes, at kutteren var for lille til dette projekt.

Johan fortsatte med fiskeriet, som må være gået godt for ham, for allerede i 1942 bestilte han en ny 43 tons stor fiskekutter, som fik navnet E 294, Hoyvik. Hoyvik var færdigbygget i foråret 1943, og Johan fiskede ud fra Esbjerg med sin færøske besætning.

Under besættelsestiden var brændstof rationeret. For at spare brændstof op til turen

Advarsel.

1. De advares indtrængende imod under Deres Sejlad i Nordøen at komme udenfor de Fiskeriomraader, der er fastlagt ved Forhandling mellem de tyske og danske Myndigheder. Ved Overtrædelse af det udstedte Forbud udsætter De Dem og Deres Besætning for **Beskydning uden Varsel**, for **Opbringelse** og efterfølgende **meget strenge Straffe** samt **Konfiskation** af Fartøjer, Redskaber og Last.
2. Om Natten — for Tiden i Tiden fra Kl. 23 til Kl. 4 — er al Ind- og Udsejling af Vestkysthavnene forbudt under Strafansvar.
3. Det tyske Kontrolskib ved Skallingen skal anløbes ved Indsejling gennem Graadyb. Det tyske Kontrolskib fører om Dagen et grønt Flag og om Natten en grøn Lanterne. Undladelse vil medføre Beskydning og Straf.

Den 17. Juni 1942.

Politiet.

K. NEHRMAN. 17720

Fiskernes erhvervsmuligheder blev stærkt begrænsede under besættelsen.

hjem til Færøerne, som Johan var så opsat på at gennemføre, sejlede han, når vinden tillod det ud og hjem fra fiskepladserne med sejl alene. Sidst i november 1943 blev Hoyvik sat på bedding for at blive kølhalet. Normalt kølhaler man ikke på den tid af året, så det var snarere for at få bunden rensat til Færøturen

kutteren kom på bedding. Kutteren skulle helst være så letløbende som muligt på den lange tur.

Midt på formiddagen den 7. december 1943 sejlede Hoyvik som sædvanlig ud sammen med en flok andre Esbjergkuttere, rigget til snurrevodsfiskeri. Det er imidlertid spørgsmålet, om alt var rigget til som sædvanligt. Johan og hans besætning var spændte, deres tanker gik til Færøerne, og deres hjerter var optaget af at flygte. Nogle færinger, som var bosat i Danmark, havde hørt om den påtænkte flugt og havde bedt skipperen Johan om at tage nogle breve med hjem. Johan tog brevene med, selvom han vidste, at det ville give ham besvær, hvis han blev stoppet af de tyske kystvagter. Det var dog yderst sjældent, at fiskekuttere blev stoppet af tyske vagter.

Kutteren blev imidlertid stoppet af en tysk vagtbåd ved Skallingen, og en tysk soldat kom ombord på Hoyvik, som blev beordret til at vende om. Skipper Johan råbte på færøsk til besætningen på dækket, at de skulle brænde de medbragte breve, og da den tyske soldat ikke forstod færøsk, reagerede han ikke på det, der blev sagt. Han foretog sig heller ikke noget, da én af mandskabet skyndte sig ned i lukafet, hvor brevene blev smidt i kakkelovnen og brændt. »Nu sladrer de ihvertfald ikke«, tænkte skipperen, da han så en røgsky stige op af røghætten. Hoyvik blev slæbt ind i havnen af en tysk båd, og der var kommet flere tyske soldater ombord. Da Hoyvik havde lagt til kaj, kom også dansk politi ombord, og imens førte de tyske soldater besætningen op til en barak. Her blev besætningen forhørt og kropsvisiteret, men tyskerne fandt intet.

Under indespærringen tænkte besætningen kun på deres planlagte flugt til Færøerne, og om deres søndagstøj, som de havde taget med på kutteren ville blive opdaget. Det var ikke almindeligt at have søndagstøj med på fiskeri, og i øvrigt havde de også en pakke bøger med til Lagtinget. Pakken lå i et skab, og udenpå den stod: Til Færø Lagting. Besætningen var spændte på, om de tyske vagter fandt noget af dette mistænkeligt.

Efter et par timers forløb blev besætningen frigivet og gik direkte ombord på kutteren, hvor det danske politi endnu var ombord. Politiet fortalte, at de tyske soldater havde endevendt alt ombord. Tyskerne havde endda flyttet isen i lasten, for at se, om der var blinde passagerer med kutteren.

Efter denne oplevelse var skipper Johan og hans besætning meget i tvivl om, hvad de skulle: Var dette et varsel om, at turen ville blive en ulykkestur, og at de derfor skulle opgive?

Det var blevet eftermiddag, og de andre Esbjergkuttere var forlængst sejlet ud. Besætningen betænkte sig lidt, men de var ikke til at stoppe og kastede los. Denne gang kom de uhindret ud, vejret var godt, og onsdag den 8. december lidt før skumring, var de allerede kommet 150 sømil fra Horns Rev, en fiskeplads, hvor de tit havde fisket. De var kommet langt ud over den tilladte grænse.

Det var godt fiskevejr med en svag brise fra øst og klart vejr. Kutteren stoppede imidlertid ikke op, og kursen blev sat mod Rattrey. Motoren fik alt, hvad den kunne tåle, for at komme så langt som muligt, mens det var mørkt. Alt syntes overordentligt smukt og fredfyldt, men man vidste aldrig, hvad der begavede sig under havoverfladen eller hvad,

der pludselig kunne komme til syne i luften. Natten forløb imidlertid uden problemer, og allerede kl. 11 om formiddagen den 9. december var Skotland i sigte.

Nu var kutteren kommet i britisk havområde, og her risikerede man ikke at møde skibe med tyske flag. Hoyvik førte dansk flag i mastetoppen samt ordene Danmark og Hoyvik. Desuden var der malet danske flag på skibssiderne og nummeret E 294. Hvis briterne fik øje på kutteren, ville den blive stoppet og besætningen taget ind til nærmere forhør, men Johan og hans besætning var meget opsat på at komme hjem til Færøerne til jul. De strøg det danske flag og overmalede både flag samt ordene Hoyvik og Danmark og holdt lang afstand til skibe, de mødte undervejs. Om eftermiddagen den 10. december kom de nord om Shetland, og de følte det som om de var kommet ind i deres eget farvand.

Den 11. december 1943 kl. 11 om formiddagen nåede de som nævnt Thorshavn, og efter at havnemesteren fandt ud af, hvem de var, og hvorfra de kom, fik de lov til at komme til kaj. Havnemesteren vidste imidlertid ikke, hvad han skulle stille op med dem. Hoyvik havde ikke sejtilladelse, som det krævedes for at anløbe Færøerne i disse urolige tider, og for havnemesteren var det første gang, han skulle tage stilling til en sådan sag. Det britiske militær, der også havde vagt på havnen, blev tilkaldt. I mellemtiden gik der som en løbeild rygter i byen om dette nyankomne skib, så der kom mange færinger til havnen, for at hilse på disse dristige landsmænd, som måske kunne fortælle nyt fra familie og venner i Danmark.

Der var imidlertid ikke megen tid til snak, for en britisk militærkaptajn var kommet om-

For at undgå luftangreb var danske kuttere under Anden Verdenskrig påmalet Dannebrogflag og nationalitet. Her ses E 294 Hoyvik.

bord, og bad besætningen om at følge med i land. For anden gang indenfor få dage blev Johan og hans besætning forhørt. Dog var det anderledes at være fange i Thorshavn end i Esbjerg. Den britiske konsul og amtmanden blev tilkaldt, og dels fordi der kom så mange mennesker for at hilse på de hjemkomne, dels fordi amtmanden indbød mandskabet til middag på et hotel, blev den britiske officer overbevist om, at mændene måtte være

færinger. Efter kort tid fik Johan og besætningen lov til at komme hjem til deres familier, og nu var deres drømme gået i opfyldelse. Alle var glade for at have fået dem hjem, endda som julegæster, - og Færøerne havde fået endnu et skib.

I foråret 1944 begyndte Johan at fiske fra Færøerne. Det var meget almindeligt, at færinger sejlede på forårsfiskeri ved Island.

Johan Simonsen, eller Johan i Hoyvik, som vi kaldte ham, blev fastboende på Færøerne og fiskede de sidste år af Anden Verdenskrig ved Island og Færøerne, og sejlede til britiske fiskemarkeder. Da kutteren første gang sejlede til fiskemarked, kom den til Aberdeen, hvor hele besætningen blev interneret af briterne og ført med tog til London, hvor de kom i forhør. De blev fængslet i tre uger. Imens blev Hoyvik liggende i Aberdeen, hvortil besætningen igen rejste efter frigivelsen.

Efter krigen blev Johan Simonsen boende i Thorshavn. I 1950 lod han bygge en 75 tons stor kutter, og senere fik han bygget to større stålkuttere.

Johan Simonsen var en dygtig fisker, og han gik først i land, efter at han var fyldt 80 år.

Efter artikel af J. Joensen i Vikingsaynir. Úr sjómannsins søgu i krigstidini 1939-45. 1947, Thorshavn. Her oversat af Karl Johan Joensen, Esbjerg.